Eerste Kamer der Staten-Generaal

Vergaderjaar 2026-2027 Aanhangsel van de Handelingen

Vragen door de leden der Kamer gesteld overeenkomstig artikel 105 van het Reglement van Orde, en de daarop door de regering schriftelijk gegeven antwoorden

AH

Vragen van de leden Van de Sanden (Fractie-Van de Sanden), Beukering (Fractie-Beukering), Van Gasteren (Fractie-Van Gasteren) en Marquart Scholtz (BBB) op 6 november 2026 medegedeeld aan de minister-president, de minister van Buitenlandse Zaken en de minister van Defensie over publicaties in de media over eventuele Amerikaanse voorstellen voor een 'bredere Europese veiligheidsarchitectuur' en de positie van Europa in de onderhandelingen tussen de Verenigde Staten, Oekraïne en Rusland.

Gedeeltelijke beantwoording van de minister van Buitenlandse Zaken ontvangen op 11 november 2026.

Vraag 1
Bent u bekend met het bericht[1] van de Amerikaanse speciaal gezant Jared Kushner op X van 6 november 2026, waarin hij namens de Amerikaanse regering vijf hoofddoelen schetst voor een 'bredere Europese veiligheidsarchitectuur': permanente veiligheidsconsultaties, betrouwbare crisiscommunicatie, grotere militaire transparantie, wederkerige maatregelen om escalatierisico's te verminderen en een duurzaam kader voor Europese veiligheid op lange termijn?

Vraag 2
Bent u bekend met de brief van de Italiaanse minister-president Meloni van 5 november 2026 aan de voorzitter van de Europese Raad, zoals gemeld door onder meer Euronews[2] en ANSA[3], waarin zij vaststelt dat Europa via elkaar opvolgende en overlappende formats – onder meer in Miami, Brussel en Berlijn, en met een 'niet nader gespecificeerde Europese aanwezigheid' bij de gesprekken in Abu Dhabi – betrokken is bij de onderhandelingen, zonder gemeenschappelijk mandaat, en waarin zij waarschuwt dat Europa zich daarmee veroordeelt tot irrelevantie in het onderhandelingsproces? Wat is de appreciatie van het kabinet van deze brief? Heeft het kabinet een al dan niet soortgelijke reactie overwogen? Zo nee, waarom niet? Heeft het kabinet naar aanleiding van de Italiaanse reactie contact gezocht of gehad met de regering aldaar? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat is daarvan de strekking? En heeft het kabinet contact opgenomen met de Europese Commissie of anderszins binnen de Europese Raad relevante acties ondernomen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat is daarvan de uitkomst?

Antwoord vraag 2
Ja, het kabinet is bekend met deze brief. Het kabinet ondersteunt de boodschap die premier Meloni uitdraagt in haar brief, namelijk dat het belangrijk is dat we de Europese inzet en belangen helder afspreken en gezamenlijk dezelfde boodschappen uitdragen. Het kabinet draagt dit uit in de verschillende Europese gremia. Over de inhoud van de contacten van Nederland met Europese landen en instellingen kan in het kader van de vertrouwelijkheid van het diplomatieke verkeer geen nadere uitspraak worden gedaan.

[1] https://x.com/jaredkushner/status/2118535340898025679
[2] Italian PM slams EU's fragmented approach to Ukraine peace talks, Euronews, 5 november 2026.
[3] EU must decide its Russia negotiator by December, Meloni says in letter to Costa, ANSA English, 5 november 2026.

Vraag 3
Deelt u de analyse dat Europa in volle breedte, inclusief de Europese Unie, door het ontbreken van een eenduidige en gemandateerde vertegenwoordiging, het risico loopt object in plaats van partij te worden van onderhandelingen tussen de Verenigde Staten, Oekraïne en Rusland, terwijl daar mede over de Europese veiligheidsorde wordt besloten? Zo nee, waarom niet?

Vraag 4
De Italiaanse minister-president schrijft niet te aanvaarden dat zonder mandaat verplichtingen worden onderhandeld die haar land vervolgens moet nakomen. Sluit het kabinet zich daarbij aan? Kunt u bevestigen dat een verdrag of gemengde overeenkomst waarbij het Koninkrijk partij wordt overeenkomstig artikel 91 van de Grondwet en de Rijkswet goedkeuring en bekendmaking verdragen ter goedkeuring aan de Staten-Generaal wordt voorgelegd? Hoe waarborgt het kabinet de betrokkenheid van de Staten-Generaal bij een overeenkomst waarbij uitsluitend de Unie partij wordt?

Vraag 5
Welke elementen van de door de Verenigde Staten beoogde 'practical arrangements' en het 'enduring framework' zullen naar verwachting de vorm aannemen van een verdrag, en welke van een politieke afspraak, een memorandum of understanding of een ander arrangement dat Nederland juridisch of politiek bindt? Hoe waarborgt het kabinet dat de goedkeuringsbevoegdheid van de Staten-Generaal niet wordt uitgehold of omzeild via zulke arrangementen of politieke toezeggingen die later juridisch doorwerken, zoals veiligheidsgaranties of consultatiemechanismen?

Vraag 6
Steunt het kabinet het in de brief van de Italiaanse minister-president gedane verzoek dat de Europese Raad besluit wie namens de Unie aan de onderhandelingstafel zit en met welk mandaat? Welke juridische mogelijkheden en beperkingen ziet het kabinet om die vertegenwoordiging te organiseren, in het bijzonder via de benoeming van een speciale vertegenwoordiger op grond van artikel 33 VEU, en hoe verhouden de besluitvormingsregels van artikel 31 VEU – waaronder het vierde lid, dat de uitzonderingen op eenparigheid uitsluit voor besluiten met militaire of defensie-implicaties – zich daartoe? Hoe wil het kabinet voorkomen dat het vereiste van eenparigheid één lidstaat een veto geeft over de Europese onderhandelingspositie, en hoe ziet het kabinet in dat verband de betrokkenheid van het Verenigd Koninkrijk en Noorwegen?

Antwoord vraag 6
Zoals genoemd in de beantwoording van vraag 2 onderstreept het kabinet het belang van een heldere Europese inzet en benadrukt het kabinet het belang om met één stem in gezamenlijkheid de boodschap uit te dragen. Het kabinet acht het daarbij in deze fase van de Europese gesprekken niet passend om dieper in te gaan op hypothetische juridische mogelijkheden en beperkingen.

Vraag 7
Sancties tegen Rusland worden vastgesteld op het niveau van de Unie, en ook de immobilisatie van de Russische centralebanktegoeden berust op besluitvorming van de Unie. Deelt u de opvatting dat een vredesregeling die sanctieverlichting of de vrijgave of bestemming van deze tegoeden omvat daarom niet kan worden uitonderhandeld zonder dat de Unie zelf aan tafel zit? Welke bevoegdheden liggen in dit verband bij de Unie en welke bij de lidstaten, hoe borgt het kabinet dat hierover niet buiten de Raad om toezeggingen worden gedaan, en bent u bereid deze bevoegdheden nadrukkelijk als Europese hefboom in te zetten? Mocht een van de afspraken uit deze onderhandelingen zijn dat de Russische tegoeden worden 'ontdooid', wat betekent dit dan voor de recente lening aan Oekraïne en wat zijn de mogelijke gevolgen voor de Nederlandse schatkist?

Vraag 8
Wat is de inzet van het kabinet voor de bespreking van de Europese vertegenwoordiging in de onderhandelingen tijdens de bijeenkomst van de Europese Politieke Gemeenschap op 12 november 2026 en de informele Europese Raad op 13 november 2026 in Dublin? Bent u bereid deze inzet vóór 12 november 2026 ook aan de Eerste Kamer te zenden, en de Kamer na afloop over de uitkomst te informeren?

Antwoord vraag 8
Het kabinet zal bij de informele Europese Raad en de Europese Politieke Gemeenschap benadrukken dat we ons moeten richten op de inhoud van onze boodschap. Van belang is dat

Europa consequent en gezamenlijk dezelfde boodschap uitdraagt; Rusland is de agressor, is de oorlog gestart en kan deze nog vandaag stoppen. Soevereiniteit en territoriale integriteit, zeker van Oekraïne, mogen niet ter discussie staan.

Het kabinet benadrukt dat Europa zich niet moet laten afleiden van deze kernboodschap. Rusland laat op dit moment geen daadwerkelijke bereidheid zien serieus te willen onderhandelen of vertrouwenwekkende maatregelen te nemen. Mocht Rusland willen onderhandelen, dan kan het land dit laten zien middels een staakt het vuren en andere vertrouwenwekkende maatregelen. We gaan als Europese bondgenoten daarom door met onze aanpak van steun aan Oekraïne en druk op Rusland om zo Rusland naar de onderhandelingstafel te bewegen.

Tot slot benadrukt het kabinet dat er alleen over Europa gesproken kan worden als Europa aan tafel zit. Deze boodschap wordt ook consistent uitgedragen door onze Europese bondgenoten en de Europese instellingen.

Zoals gebruikelijk zal er na afloop van de informele ER een verslag met uw Kamer worden gedeeld. Hierin zal uw Kamer ook op de hoogte worden gebracht over de bijeenkomst van de Europese Politieke Gemeenschap

Vraag 9
Hoe beoordeelt het kabinet elk van de vijf door de Verenigde Staten genoemde doelen afzonderlijk? Welke daarvan acht het kabinet in beginsel aanvaardbaar, en welke waarborgen voor naleving en verificatie acht het onmisbaar, gelet op de ervaring dat Rusland het Verdrag inzake het Open Luchtruim heeft verlaten, het CFE-verdrag heeft opgezegd en de afspraken uit het – politiek bindende – Weens Document van de OVSE heeft ondermijnd?

Vraag 10
Wat verstaat het kabinet onder de 'wederkerige maatregelen om escalatierisico's te verminderen'? Sluit het kabinet uit dat dit beperkingen kan inhouden op de stationering van troepen, het houden van oefeningen of de plaatsing van wapensystemen op het grondgebied van NAVO-bondgenoten, in het bijzonder aan de oostflank? Deelt u de opvatting dat dergelijke beperkingen Rusland feitelijk invloed geven op bondgenootschappelijke defensie, ook als formeel geen 'veto' wordt toegekend, en dat over zulke beperkingen niet kan worden onderhandeld zonder dat de betrokken Europese staten zelf aan tafel zitten? Welke waarborgen eist het kabinet dat afspraken over transparantie, crisiscommunicatie of wederkerige maatregelen niet leiden tot eenzijdige concessies of verzwakking van de afschrikking tegenover Rusland?

Vraag 11
Hoe verhoudt de doelstelling om 'de veiligheidszorgen van alle partijen' te adresseren zich tot de Russische ontwerpverdragen van december 2021 en het daarin gehanteerde begrip 'ondeelbare veiligheid'? Deelt u de zorg dat deze formulering, in combinatie met de stelling dat Europa en Rusland al meer dan dertig jaar worstelen met een houdbaar veiligheidskader, een Russische agressieoorlog herinterpreteert als een gedeeld systeemfalen?

Vraag 12
De Verenigde Staten behandelen veiligheidsgaranties voor Oekraïne en een bredere Europese veiligheidsarchitectuur als 'onderling verweven'. Erkent u het risico dat Rusland concessies over de Europese veiligheidsorde als voorwaarde stelt voor een staakt-het-vuren? Bent u bereid in Europees en NAVO-verband te bepleiten dat beide sporen worden ontkoppeld? De Unie, en met name de Europese Commissie, ontwikkelt een strategie om op defensiegebied minder afhankelijk te worden van niet-Europese leden van de NAVO. De reikwijdte van deze ontwikkeling is nog niet uitgekristalliseerd. Is het kabinet het met vragenstellers eens dat het streven naar meer Europese autonomie, zowel in EU-verband als daarbuiten, op generlei wijze onderdeel kan zijn van besprekingen en afspraken waar Europa niet bij is betrokken en geen volledige zeggenschap in krijgt?

Vraag 13
Wacht het kabinet voorstellen van derden af om daarop te reageren, of formuleert het – met Europese partners – zelf minimumvereisten waaraan iedere regeling moet voldoen? Kunt u in ieder geval bevestigen dat het kabinet geen regeling zal steunen die: (a) voorziet in amnestie of straffeloosheid voor oorlogsmisdaden, misdrijven tegen de menselijkheid of het misdrijf agressie, of afbreuk doet aan het Internationaal Strafhof, het Speciaal Tribunaal voor het misdrijf agressie tegen Oekraïne en het Schaderegister, die alle in Den Haag zijn gevestigd; (b) geen verifieerbaar

staakt-het-vuren onder internationaal toezicht omvat; (c) de jure erkenning inhoudt van door Rusland bezette of geannexeerde gebieden, of de bescherming van de bevolking daar en de terugkeer van gedeporteerde personen, onder wie kinderen, ongeregeld laat; (d) de vrije keuze van Europese staten – binnen én buiten de Unie – over hun economische, politieke en militaire beleid en hun allianties beperkt, waaronder beperkingen van de bondgenootschappelijke force posture; of (e) het EU-toetredingsperspectief van Oekraïne of welk ander land dan ook tot onderhandelingsobject maakt?

Vraag 14
Worden hybride dreigingen – waaronder sabotage van onderzeese kabels, pijpleidingen en windparken op de Noordzee, cyberaanvallen en desinformatie – betrokken bij de voorgestelde afspraken over crisiscommunicatie en de vermindering van escalatierisico's? Deelt u de opvatting dat een architectuur die uitsluitend de conventionele militaire dimensie regelt voor Nederland onvoldoende veiligheid biedt?

Vraag 15
Is Nederland vooraf of parallel geïnformeerd over de door de Verenigde Staten geformuleerde doelstellingen, en was Nederland betrokken bij het overleg dat de Verenigde Staten op 5 november 2026 en deze week in Brussel met Europese partners voerden? Maakt Nederland deel uit van het in het bericht van de heer Kushner genoemde 'Shell Bay-format', en namens wie spreken de Europese deelnemers in dat format en aan wie leggen zij verantwoording af?

Vraag 16
Zal Europa aanwezig zijn bij de trilaterale gesprekken die de Verenigde Staten op 10 en 11 november 2026 in Abu Dhabi met Oekraïne en Rusland beleggen, en zo ja, namens wie en met welk mandaat?

Antwoord vraag 16
Er zullen Europese diplomaten aanwezig zijn in Abu Dhabi. Europa moet aan tafel zitten als het gaat over Europa. Wij gaan daarover en wij besluiten daarover. Deze boodschap wordt ook consistent breed uitgedragen door onze Europese bondgenoten en de Europese instellingen.

Vraag 17
Bent u bereid, voordat formele of informele toezeggingen worden gedaan die Nederland kunnen binden, beide Kamers een brief te zenden waarin de Nederlandse inzet, de rode lijnen en de procedurele waarborgen voor de betrokkenheid van de Staten-Generaal expliciet worden vastgelegd? Bent u voorts bereid beide Kamers tijdig – en waar nodig vertrouwelijk – te informeren over het verloop van de onderhandelingen, waaronder de uitkomsten van de gesprekken in Abu Dhabi en de vervolgstappen?

Antwoord vraag 17
Alle onderdelen van het vredesproces die instemming vereisen van de Staten-Generaal zullen uiteraard worden voorgelegd volgens de staande procedures en afspraken. Ik blijf de Staten-Generaal daarbij doorlopend informeren over het vredesproces.

Vraag 18
Bent u bereid de vragen 2, 6, 8, 16 en 17 vóór 12 november 2026 te beantwoorden, en de overige vragen afzonderlijk en uiterlijk binnen drie weken?